

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวโน้มของหลักสูตรและการสอนของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในทศวรรษหน้า มีขั้นตอนการดำเนินงานสรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวโน้มของหลักสูตรและการสอนของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในทศวรรษหน้า
2. เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอนของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ พ.ศ. 2500 ถึง 2531

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม คือ เอกสารผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ที่สอนนิสิตระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ และนิสิตคณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 2 3 และ 4 ปีการศึกษา 2532

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเอกสาร ใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 4 ปี ของคณะครุศาสตร์ ฉบับ พ.ศ. 2500 2504 2515 2520 2525 และ 2531 และเอกสารอื่น เช่น งานมหาวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ พ.ศ. 2525 สมุคสัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 18 ท่าน การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง กำหนดคุณสมบัติดังนี้

1. มีประสบการณ์ด้านครุศึกษาในประเทศไทย อย่างน้อย 10 ปี หรือ
2. มีประสบการณ์การเป็นผู้บริหารคณะครุศาสตร์ ในตำแหน่ง คณบดี รองคณบดีฝ่ายวิชาการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตรครุศาสตร์ อย่างน้อย

1 ฉบับ หรือ

3. มีประสบการณ์ในการรับผิดชอบด้านหลักสูตรและการสอนคณะครุศาสตร์

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม มี 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 อาจารย์ที่สอนนิสิตระดับปริญญาตรี หลักสูตร 4 ปี การเลือก
กลุ่มตัวอย่างใช้แนวทางในการพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์
ปีงบประมาณ 2526

1. เป็นอาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
2. มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป
3. มีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรคณะครุศาสตร์ และสอนในระดับ

ปริญญาตรีดังนี้

- 3.1 อาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาตรี สอนมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 ปี
- 3.2 อาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาโท หากการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี
- 3.3 อาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาเอก หากการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี

การคัดเลือกกลุ่มอาจารย์ตามแนวทางข้างต้น ได้จำนวนกลุ่มอาจารย์
144 คน ตอบแบบสอบถามและได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 93 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ
64.58

กลุ่มที่ 2 นิสิตคณะครุศาสตร์ หลักสูตร 4 ปี ชั้นปีที่ 1 2 3 และ 4 ที่กำลัง
ศึกษาในปีการศึกษา 2532 ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน (Taro
Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่างมา 720 คน ตอบแบบสอบถามและได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์
516 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 71.67

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มี 2 แบบ คือ

1. แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย
และการสัมภาษณ์คณาจารย์ที่ฝ่ายวิชาการ 3 ท่าน เป็นกรอบในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ
18 ท่าน

2. แบบสอบถาม ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามโดยใช้ข้อความรู้จากการ สัมภาษณ์เป็นแนวในการสร้างแบบสอบถาม เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ มี 2 ชุด คือ

2.1 แบบสอบถามถามอาจารย์ที่สอนนิสิตระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ จำนวน 135 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ภูมิหลังของอาจารย์ 8 ข้อ ด้านหลักสูตร 23 ข้อ การสอน 59 ข้อ การบริหารหลักสูตรและการสอน 35 ข้อ คำถามแบบเลือกตอบ 10 ข้อ

2.2 แบบสอบถามถามนิสิตหลักสูตร 4 ปี คณะครุศาสตร์ ที่ศึกษาใน ชั้นปี 1 2 3 และ 4 จำนวน 107 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ข้อมูลภูมิหลัง 6 ข้อ ด้าน หลักสูตร 3 ข้อ การสอน 59 ข้อ การบริหารหลักสูตรและการสอน 28 ข้อ คำถามเลือกตอบ 11 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. เอกสารหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต

1.1 หลักสูตร พ.ศ.2500 ถ่ายเอกสารจากหนังสือประวัติจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย พ.ศ.2459-2509 พ.ศ.2510

1.2 หลักสูตร พ.ศ.2504 ถ่ายเอกสารจากต้นฉบับของรองศาสตราจารย์นิรมล สวัสดิ์สินุทร

1.3 หลักสูตร พ.ศ.2515 2520 2525 และ 2531 ใ้ต้นฉบับ จากฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์

1.4 งานมหาวิทยาลัย ผู้เขียน ศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ อารออรุณ

1.5 คณะครุศาสตร์ พ.ศ.2525 เอกสารคณะครุศาสตร์

1.6 เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จากคณะครุศาสตร์และหอสมุดกลาง

2. แบบสอบถาม มี 2 ชุด ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.1 แบบสอบถามถามอาจารย์ที่สอนในระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยส่งแบบ สอบถามและเก็บคืนด้วยตนเอง นอกจากภาควิชาพลศึกษาและศิลปศึกษา ได้รับความร่วมมือจากคณาจารย์ที่ภาควิชาช่วยแจกและเก็บคืนให้ ส่งแบบสอบถามไป 144 ชุด ได้รับคืนมา 93 ชุด คิดเป็นร้อยละ 64.58

2.2 แบบสอบถามถามนิสิตคณะครุศาสตร์ ผู้วิจัยขออนุญาตอาจารย์ผู้สอนวิชา 410490 สัมมนาการศึกษา แจกแบบสอบถามในห้องเรียน และขอให้ประชาชนกลุ่มเก็บคืนให้ วิชา 411131 ภาษาไทย 2 และวิชา 411238 ภาษาไทย 4 ขออนุญาตแจกในห้องเรียน และขอคืนในชั่วโมงต่อไป วิชา 412420 อาจารย์ผู้สอนอนุญาตให้แจกและรับคืนในชั่วโมงนั้น ส่งแบบสอบถามไป 720 ชุด ได้รับคืนมา 516 ชุด คิดเป็นร้อยละ 71.67

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากค่าสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที (t-test) ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ตามโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ SPSS (The Statistical Package for Social Sciences)

สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัย แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ สรุปในค่านพัฒนาการเป็นภาพรวมของหลักสูตร การสอน การบริหารหลักสูตรและการสอนในอดีตถึงปัจจุบัน

1. หลักสูตร สรุปประเด็นเกี่ยวกับหลักสูตร 3 ประเด็น คือ การปรับปรุงหลักสูตร วัตถุประสงค์ และโครงสร้างของหลักสูตร ซึ่งใช้ปีในหลักสูตรเป็นการแบ่งช่วงเวลา

1.1 การปรับปรุงหลักสูตร

1.1.1 หลักสูตร พ.ศ.2500 เป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นโดยได้รับความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยอื่นเคียนา ร่วมกับอาจารย์คณะครุศาสตร์

1.2.2 หลักสูตร พ.ศ.2504 มีคณะกรรมการดำเนินงาน 7 ชุด ทุกชุดมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ทำให้การปรับปรุงหลักสูตรไปในทิศทางเดียวกัน และมีแบบสอบถามส่งไปถึงผู้เกี่ยวข้องทั้งหลักสูตร ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องอื่น

1.1.3 หลักสูตร พ.ศ.2515 จัดขึ้นโดยคำริของคณบดีคณะครุศาสตร์ (ศาสตราจารย์ ดร.ประจุมสุข อาชาวำรุง) เป็นหลักสูตรที่สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล มี 27 โปรแกรม

1.1.4 หลักสูตร พ.ศ.2520 มีการจัดตั้งคณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตร โดยศึกษาผู้นำชุมชนที่จังหวัดราชบุรี และมหาสารคาม วิเคราะห์หลักสูตร พ.ศ.2515 เพื่อศึกษาข้อดีข้อเด่นของหลักสูตร ตลอดจนสำรวจความเห็นโดยส่งแบบสอบถามถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในกรุงเทพมหานครที่คณะครุศาสตร์ส่งนิสิตไปฝึกสอน เพื่อต้องการทราบข้อดีข้อเด่นของนิสิตและหลักสูตร เพื่อจะแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน

1.1.5 หลักสูตร พ.ศ.2525 การปรับปรุงหลักสูตรฉบับนี้จัดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และเพื่อเตรียมสำหรับปรับปรุงหลักสูตรในระยะยาวในโอกาสต่อไป

1.1.6 หลักสูตร พ.ศ.2531 เป็นการจัดทำขึ้นเนื่องจากหลักสูตร พุทธศักราช 2525

1.2 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1.2.1 หลักสูตร พ.ศ.2500 ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรไว้ 2 ประการ คือ

ประการแรก เพื่อให้บัณฑิตทางครุศาสตร์มีความรอบรู้ทั้งทางวิชาการ มีคุณธรรมสูง มีจิตใจเป็นครูอย่างแท้จริง

ประการที่สอง เพื่อให้บัณฑิตเป็น แก่ปัญหาเป็น รับผิดชอบ เป็นผู้นำที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมของสังคม

1.2.2 หลักสูตร พ.ศ.2504 กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 3 ประการ คือ

ประการแรก เพื่อสาธิตทดลองการจัดหลักสูตรและประมวลการสอน

ประการที่สอง เพื่อเป็นรากฐานของการจัดหลักสูตรปริญญาทางครุศาสตร์

ประการที่สาม มุ่งผลิตครูปริญญาตามคุณภาพที่ประเทศไทยต้องการ

1.2.3 หลักสูตร พ.ศ.2515 มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตครูหรือเจ้าหน้าที่ทางการศึกษา

1.2.4 หลักสูตร พ.ศ.2520 มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ

ประการแรก เพื่อเป็นหลักสูตรครุศึกษาระดับปริญญาตรี จักขึ้น
 เพื่อผู้มีพื้นความรู้ตามหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย
 ประการที่สอง เพื่อเตรียมให้เป็นบัณฑิตทางครุศาสตร์ ทำหน้าที่
 เป็นครูและบุคลากรทางการศึกษา

1.2.5 หลักสูตร พ.ศ.2525 กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
 ไว้ 2 ประการ เช่นเดียวกับหลักสูตร พ.ศ.2520 คือ

ประการแรก เพื่อเป็นหลักสูตรครุศึกษาระดับปริญญาตรี จักขึ้น
 เพื่อผู้มีพื้นความรู้ตามหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย
 ประการที่สอง เพื่อเตรียมให้เป็นบัณฑิตทางครุศึกษา ทำหน้าที่
 เป็นครูและบุคลากรทางการศึกษา

1.2.6 หลักสูตร พ.ศ.2531 กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
 ไว้ 2 ประการ คือ

ประการแรก เพื่อผู้มีพื้นความรู้ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย
 ประการที่สอง เพื่อเตรียมให้เป็นบัณฑิตทางครุศาสตร์ ทำหน้าที่
 เป็นครูและบุคลากรทางการศึกษา

1.3 โครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตร สรุปได้ดังนี้

1.3.1 หลักสูตร พ.ศ.2500 มีจำนวนหน่วยกิตรวมตลอด
 หลักสูตร 145 หน่วยกิต มี 2 แขนงวิชา คือ แขนงวิชาการสอนระดับประถมและแขนงวิชา
 การสอนระดับมัธยมศึกษา จัดเป็น 4 หมวดวิชา มีแผนการเรียนในหมวดวิชาเอกในแขนง
 การสอนระดับประถมศึกษา เรียนแบบวิชาเอก 30 หน่วยกิต วิชาโท 15 หน่วยกิต ใน
 แขนงวิชาการสอนระดับมัธยมศึกษา เรียนแบบวิชาเอก 30 หน่วยกิต วิชาโท 15 หน่วยกิต

1.3.2 หลักสูตร พ.ศ.2504 มีจำนวนหน่วยกิตรวมตลอด
 หลักสูตร 145 หน่วยกิต มี 2 แขนงวิชา คือแขนงวิชาการสอนระดับประถมศึกษา และ
 แขนงวิชาการสอนระดับมัธยมศึกษา มี 4 หมวดวิชา มีแผนการเรียนในหมวดวิชาเอกคือ
 แขนงวิชาการสอนระดับประถมศึกษา เรียนวิชาเอก 30 หน่วยกิต วิชาเลือกประสมอีก
 15 หน่วยกิต แขนงวิชาการสอนระดับมัธยมศึกษา เรียนวิชาเอก 30 หน่วยกิต วิชาเลือก
 ประสม 15 หน่วยกิต

1.3.3 หลักสูตร พ.ศ.2515 มีจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร 135 หน่วยกิต มี 27 โปรแกรม ให้ผู้เรียนเลือกได้ตามความสนใจ แต่ละโปรแกรมกำหนดให้เรียนหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป หมวดวิชาครู วิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรีต่าง ๆ กัน แผนการเรียนให้เรียนแบบเอกสายเดี่ยว และแบบเอก-โทเกือบทุกโปรแกรม

1.3.4 หลักสูตร พ.ศ.2520 มีจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร 135 หน่วยกิต มี 5 สาขา 4 หมวดวิชา 26 วิชาเอก แต่ละสาขากำหนดให้เรียนวิชาเอกดังนี้

- 1) สาขาการศึกษาปฐมวัย เรียนแบบเอกเดี่ยว 45 หน่วยกิต
- 2) สาขาประถมศึกษา เรียนแบบเอก-โท (30-15 หน่วยกิต) หรือแบบเอกผสม (15-15-15 หน่วยกิต)
- 3) สาขามัธยมศึกษา เรียนแบบเอกคู่ เอกละ 30 หน่วยกิต
- 4) สาขาการสอนวิชาเฉพาะ เรียนแบบเอกสายเดี่ยว 50 หน่วยกิต
- 5) สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรียนแบบเอกเดี่ยว 30 หน่วยกิต

1.3.5 หลักสูตร พ.ศ.2525 มีจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร 135 หน่วยกิต มี 5 สาขา 4 หมวดวิชา 27 วิชาเอก ใ้กำหนดให้เรียนวิชาเอกดังนี้

- 1) สาขาการศึกษาปฐมวัย เรียนแบบเอกเดี่ยว 45 หน่วยกิต
- 2) สาขาประถมศึกษา เรียนแบบวิชาเอก 30 หน่วยกิต วิชาโท 15 หน่วยกิต หรือแบบเอกผสม (15-15-15)
- 3) สาขามัธยมศึกษา เรียนแบบวิชาเอกคู่ เอกละ 30 หน่วยกิต
- 4) สาขาการสอนวิชาเฉพาะ เรียนแบบเอกเดี่ยว 50 หน่วยกิต

5) สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรียนแบบ

เอกเดี่ยว 30 หน่วยกิต

1.3.6 หลักสูตร พ.ศ.2531 มีจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร 145 หน่วยกิต มี 6 สาขา 4 หมวดวิชา 26 วิชาเอก ได้กำหนดให้เรียนวิชาเอกดังนี้

1) สาขาการศึกษาปฐมวัย เรียนวิชาเอกแบบเอกสายเดี่ยว 47 หน่วยกิต

2) สาขาประถมศึกษา เรียนวิชาเอกแบบเอกสายเดี่ยว 47 หน่วยกิต และเลือกกลุ่มต่าง ๆ ที่หลักสูตรกำหนดอีก 12-14 หน่วยกิต

3) สาขามัธยมศึกษา เรียนวิชาเอกแบบเอกคู่เอกละ 34 หน่วยกิต

4) สาขาการสอนวิชาเฉพาะ เรียนวิชาเอกแบบเอกสายเดี่ยว 60 หน่วยกิต

5) สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรียนแบบเอกสายเดี่ยว 34 หน่วยกิต

6) สาขานุเคราะห์ทางการศึกษา เรียนแบบเอกสายเดี่ยว 68 หน่วยกิต

2. การสอน

การวิจัยเกี่ยวกับการสอน มี 3 ประเด็น คือ ผู้สอน วิธีสอน ผู้เรียน วิธีเรียน และการวัดผล โดยใช้ช่วงปีของหลักสูตรแต่ละฉบับในการกำหนดช่วงเวลา

2.1 ผู้สอน วิธีสอน

2.1.1 พ.ศ. 2500 ถึง 2503 ผู้สอนคู่แล้วรับผิดชอบในวิชาชีพสูงมาก สอนแบบบรรยายสอดแทรกความรู้ ประเด็นการให้ผู้เรียนคิดตาม คิดเป็นและคิดอย่างเป็นระบบ

2.1.2 พ.ศ. 2504 ถึง 2514 ผู้สอนกลับจากต่างประเทศมากขึ้น มีความรับผิดชอบการสอน ใช้วิธีสอนแบบบรรยาย ใช้สื่อการสอนบางประเภท เช่น รูปภาพ เน้นเนื้อหาความรู้จากต่างประเทศ

2.1.3 พ.ศ. 2515 ถึง 2519 มีอาจารย์เพิ่มมากขึ้น มี

อาจารย์จากต่างคณะมาสอนมากขึ้น เพราะครุศาสตร์เปิดโปรแกรมต่าง ๆ มากขึ้น โดยเฉพาะโปรแกรมทางวิทยาศาสตร์ วิธีสอนเริ่มเปลี่ยนไป นอกจากบรรยายแล้วมีการสาธิต ทดลอง ไขข้อข้องใจและรูปภาพ ผู้สอนในช่วงนี้จึงมี 2 ประเภท คือ อาจารย์ใหม่ และ อาจารย์อาวุโส ซึ่งอาจารย์ใหม่จะเน้นข้อความรู้ที่เป็นต่างประเทศ อาจารย์อาวุโสยังคงใช้วิธีสอนแบบบรรยาย มีประสบการณ์และข้อคิดต่าง ๆ เช่นเดิม

2.1.4 พ.ศ.2520 ถึง 2524 ผู้สอนมีจำนวนมากขึ้น การเชิญอาจารย์อาวุโสจากสถาบันต่าง ๆ มาสอนในระดับปริญญาตรีในบางสาขาวิชามีน้อยลง ทั้งนี้อาจเพราะอาจารย์ของคณะครุศาสตร์ในระยะนี้มีจำนวนเพียงพอสำหรับการสอนในสาขาหรือวิชาต่าง ๆ ไปได้ สำหรับวิธีสอนมีการใช้สื่อการสอนประเภทเทป โทรทัศน์ วีดิโอ มากขึ้น นอกจากนั้นจะเน้นให้นักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และมีการทำรายงาน

2.1.5 พ.ศ.2525 ถึง 2530 ผู้สอนในระยะนี้ไม่แตกต่างจากในระหว่าง พ.ศ.2520 ถึง 2524 ทั้งในค่านปริมาณและคุณภาพ ทั้งนี้เพราะอัตราการเพิ่มของอาจารย์ใหม่มีน้อยอันเนื่องมาจากข้อจำกัดในค่านอัตราค่าจ้างคน วิธีสอนของอาจารย์นอกจากมีการใช้สื่อต่าง ๆ และให้นักศึกษาค้นคว้า ทำรายงานแล้ว มีการจัดกิจกรรมเฉพาะกลุ่มหรือวิชาเอก หรือสาขามากขึ้น นอกจากนั้นมีการจัดป้ายนิทรรศการในโอกาสต่าง ๆ :

2.1.6 พ.ศ.2531 ผู้สอนและวิธีสอนในระยะนี้ไม่แตกต่างจากผู้สอนใน พ.ศ.2525 ถึง 2530 นอกจากนั้นผู้สอนยังใช้การสอนแบบบรรยาย เน้นเนื้อหาควบคู่กับทฤษฎี แต่สิ่งที่จะเปลี่ยนไปคือการอุทิศตนให้กับการสอนและนิสิตในระดับปริญญาตรีมีน้อยลง

2.2 ผู้เรียน วิธีเรียน

2.2.1 พ.ศ.2500 ถึง 2503 โดยเฉลี่ยผู้เรียนมีอายุมาก และมีความแตกต่างกันทั้งค่านประสบการณ์และวัยวุฒิ แต่ผู้เรียนมีความสามัคคี ช่วยเหลือกันและกัน มีการเรียนแบบร่วมมือกันมาก มีความขยัน ออกทน ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน

2.2.2 พ.ศ.2504 ถึง 2514 ผู้เรียนยังมีความแตกต่างของภูมิหลัง เช่นเดียวกับ พ.ศ.2504 แต่ความสามัคคี ความขยันออกทน ความรับผิดชอบและความสนใจต่อวิชาชีพยังอยู่ในระดับดี

2.2.3 พ.ศ.2515 ถึง 2519 ผู้เรียนของคณะครุศาสตร์ใน

ช่วงนี้ส่วนมากผ่านการสอบคัดเลือกของทบวงมหาวิทยาลัย มีความสนใจต่ออาชีพครู สนใจปัญหาสังคมชนบท แสวงหาความรู้อิสระนอกห้องเรียนมากขึ้น เพราะคิดว่าความรู้จากห้องเรียนไม่ใช่สิ่งที่อยากรู้

2.2.4 พ.ศ.2520 ถึง 1524 ผู้เรียนช่วงนี้สนใจวิชาชีพ ผลลง คำนิยมในการเป็นครูลดลง จะเห็นได้จากอันติบการเลือกสอบเข้าคณะครุศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้น มีการพบปะสังสรรค์แต่ละกลุ่ม แคนสาขามากขึ้น มีการเรียนแบบอิสระมากขึ้น

2.2.5 พ.ศ.2525 ถึง 2530 ผู้เรียนมีค่านิยมในวิชาชีพผลลง อาจเนื่องมาจากปัญหาการว่างงานของบัณฑิตครู มีการเลือกเรียนสาขาหรือวิชาที่ไม่ต้องประกอบอาชีพครู การทำกิจกรรมต่าง ๆ เน้นความสวยงาม ความบันเทิง ไม่สนใจปัญหาสังคมไทย ความไม่รู้ไปเรียนน้อยลง ความขยันอดทนลดลง

2.2.6 พ.ศ.2531 โคนเฉลี่ยผู้เรียนมีอายุน้อย ส่วนมากเข้าศึกษาโดยผ่านการสอบคัดเลือกของทบวงมหาวิทยาลัย สนใจกิจกรรมเฉพาะกลุ่ม เฉพาะสาขา ไม่สนใจปัญหาสังคมภายนอก ชอบความสะดวกสบาย ทัศนคติการหลีกเลี่ยงกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย สนใจวิชาชีพน้อยลง เรียนในคณะครุศาสตร์เพียงเพื่อให้ได้ชื่อว่าเรียนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.3 การวัดผล

2.3.1 พ.ศ.2500 ถึง 2503 ได้กำหนดคสัญลักษณ์เป็น A B⁺ B B⁻ C C⁻ D D⁺ E และ F และ P (ผ่าน) มีการคิคคะแนนเป็นร้อยละ เช่น A มีคะแนนร้อยละ 90-100

2.3.2 พ.ศ.2504 ถึง 2514 ได้กำหนดคสัญลักษณ์เป็น A B C D E และ F คิคคะแนนเป็นร้อยละ เช่น A มีคะแนนร้อยละ 86 ขึ้นไป

2.3.3 พ.ศ.2515 ถึง 2519 ได้กำหนดคสัญลักษณ์เป็น A B C D F P (การสอบยังไม่สิ้นสุด) I S U V W X คิคแต้มประจำสัญลักษณ์ คือ A มีแต้มประจำเท่ากับ 4

2.3.4 พ.ศ.2520 ถึงปัจจุบัน การกำหนดคสัญลักษณ์และแต้มประจำต่าง ๆ ไม่แตกต่างจาก พ.ศ.2515

3. การบริหารหลักสูตรและการสอน แบ่งศึกษาเป็น 3 ประเด็น คือ คำนผู้รับผิดชอบในการบริหารหลักสูตรและการสอน สิ่งอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับหลักสูตร

และการสอนและการศึกษาค้นคว้าและการสอน

3.1 ผู้รับผิดชอบการบริหารหลักสูตรและการสอน

3.1.1 พ.ศ. 2500 ถึง 2503 มีคณะที่รับผิดชอบโดยตำแหน่ง ประกอบด้วยหัวหน้าวิชาเอก อาจารย์ที่ปรึกษา

3.1.2 พ.ศ. 2504 ถึง 2514 มีคณะที่รับผิดชอบโดยตำแหน่ง มีอาจารย์ที่ปรึกษา หัวหน้าวิชาเอก และคณะคณาจารย์ (ศาสตราจารย์ ดร. ประชุมสุข อักษรอรุณ) ได้คิดริเริ่มที่จะให้มีตำแหน่งรองคณบดีฝ่ายวิชาการทำหน้าที่ประสานงานใน คำนับด้วย

3.1.3 พ.ศ. 2515 ถึง 2519 มีหัวหน้าโปรแกรมดูแลการ เลือกโปรแกรม หัวหน้าภาควิชา หัวหน้าโปรแกรม ซึ่งอาจเป็นคนเดียวกันรับผิดชอบ

3.1.4 พ.ศ. 2520 ถึง 2524 มีหัวหน้าวิชาเอก อาจารย์ ที่ปรึกษาและหัวหน้าภาควิชาที่รับผิดชอบ เริ่มมีรองคณบดีฝ่ายวิชาการดูแลกำกับ

3.1.5 พ.ศ. 2525 ถึง 2530 มีหัวหน้าวิชาเอก อาจารย์ ที่ปรึกษา หัวหน้าภาควิชา ผู้ประสานงานการวางสอน และรองคณบดีฝ่ายวิชาการดูแล ประสานงานกับทุกฝ่าย

3.1.6 พ.ศ. 2531 มีหัวหน้าวิชาเอก อาจารย์ที่ปรึกษา หัวหน้าภาควิชา ผู้ประสานงานการวางสอนและรองคณบดีฝ่ายวิชาการประสานงานกับทุกฝ่าย

3.2 สิ่งอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน

เนื่องจากพัฒนาการ เกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับ การเรียนการสอนค่อนข้างจะไม่เด่นชัด ผู้วิจัยจะสรุปรวมทั้งตั้งแต่ พ.ศ. 2500 จนถึงปัจจุบัน ดังนี้

3.2.1 ห้องเรียนมีการพัฒนาปรับปรุง เช่น ทาสี เปลี่ยน เก้าอี้ มีจอภาพประจำห้อง มีไมโครโฟน พัดลม ทีวีที่กระดาน มีเครื่องฉายข้ามศีรษะ อย่างเพียงพอ

3.2.2 สื่อการสอน จากอดีตหน่วยงานนี้เป็นหน่วยงานเดียวกับห้องสมุด ภายหลังแยกตัว เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งขึ้นกับฝ่ายวิชาการ มีชมรมช่วยงานบริการ กว้างขวางขึ้น มีสื่อที่ทันสมัย เช่น ทีวี วีซีดี ห้องฉายภาพยนตร์ และเครื่องฉาย และมี คอมพิวเตอร์ให้ฝึกใช้ฝึกหัด

3.2.3 ห้องสมุด ได้ปรับปรุงขยายงานด้านกายภาพ เช่น ปรับ ขยายอาคาร ทาสี ติดเครื่องปรับอากาศ ปรับพื้นที่ห้อง และได้ปรับปรุงการให้บริการ เช่น สร้างฐานข้อมูล วารสาร ข่าว บทความจากหนังสือพิมพ์ วิทยานิพนธ์ วรรณกรรมวารสาร ทางการศึกษาเป็นภาษาไทย และเข้าร่วมโครงการพัฒนาห้องสมุดเพื่อจะได้จัดบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 การติดตามหลักสูตรและการสอน

การติดตามหลักสูตรที่ยานมา ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน หากพิจารณาในด้านการศึกษาวิจัยเพื่อการปรับปรุงหลักสูตรแล้ว มีการวิเคราะห์วิจัยหลักสูตร พ.ศ. 2515 เพียงฉบับเดียว โดย ศาสตราจารย์ ดร.ชัยพร วิชชาวูช เพื่อนำข้อที่ข้อคัดค้านต่างๆ เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรครุศาสตร์ พ.ศ. 2520 นอกจากนั้นจะมีการวิจัยเกี่ยวกับการติดตามผลบัณฑิต ทักษะของนิสิตต่อการเรียนในคณะครุศาสตร์ การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น ซึ่งส่วนมากเป็นงานวิจัยของนิสิตปริญญาบัณฑิต และบัณฑิตศึกษา ภายหลังจากมีงานวิจัยที่ศึกษาโดยอาจารย์คณะครุศาสตร์มากขึ้น แต่เมื่อเสร็จสิ้นการวิจัยถือว่าจบการศึกษาในส่วนนั้น ไม่ได้นำผลการวิจัยนั้นมาศึกษาพัฒนาหลักสูตรและการสอนของคณะครุศาสตร์

ปัจจุบันมีการทำวิจัยโดยอาจารย์ ภายใต้ความรับผิดชอบของหน่วยหลักสูตรและการสอน จำนวน 3 เรื่อง และมีงานของนิสิตบัณฑิตศึกษา 1 เรื่อง คาดว่า เมื่อการวิจัยเสร็จเรียบร้อยคงจะได้นำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรและการสอนของคณะครุศาสตร์ทั้งในปัจจุบันและทศวรรษหน้า

ตอนที่ 2 สรุปแนวโน้มจากความนึกเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามทั้งของอาจารย์และนิสิตคณะครุศาสตร์ที่มีความนึกเห็นสอดคล้องกันในระดับมากถึงมากที่สุด เป็นแนวโน้มของหลักสูตรและการสอนของคณะครุศาสตร์ในทศวรรษหน้า โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความนึกเห็นของอาจารย์และนิสิต ตอนที่ 3 ความนึกเห็นของอาจารย์และนิสิตด้านการใช้สื่อการสอนและห้องสมุด

ตอนที่ 2.1 ข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นอาจารย์คณะครุศาสตร์พบว่า จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 93 คน เป็นหญิงมากกว่าชาย คือเป็นหญิง 61 คน คิดเป็นร้อยละ 65.60 ชาย 32 คน คิดเป็นร้อยละ 34.40 อาจารย์ส่วนมากมีอายุ

ระหว่าง 36 ถึง 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.08 มีวุฒิการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาโท 60 คน คิดเป็นร้อยละ 64.52 ส่วนความสำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 52.77 มีตำแหน่งทางวิชาการเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ 43 คน คิดเป็นร้อยละ 46.22 และสังกัดภาควิชามากที่สุด 79 คน คิดเป็นร้อยละ 84.96

สำหรับส่วนประกอบอื่น ๆ คือ ผลงานทางวิชาการ มีอาจารย์เขียนบทความ 5 เรื่อง จำนวนมากที่สุด 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10.75 มีงานวิจัย 5 เรื่อง จำนวนมากที่สุด 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11.82 และเขียนตำรา 1 เรื่อง จำนวนมากที่สุด 24 คน คิดเป็นร้อยละ 25.50 อาจารย์ส่วนมากมีระยะเวลาการทำงานในคณะครุศาสตร์ระหว่าง 16 ปี ถึง 20 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 วิชาที่สอนส่วนมากเป็นวิชาบังคับ

ภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนิสิตคณะครุศาสตร์ที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 516 คน พบว่า เป็นหญิงมากกว่าชาย คือเป็นหญิงจำนวน 388 คน คิดเป็นร้อยละ 75.20 และชาย 128 คน คิดเป็นร้อยละ 24.80 ส่วนมากมีอายุ 20 ปี จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 23.83 เรียนชั้นปีที่ 4 จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 29.46 มีแต้มเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.01 ถึง 3.50 จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 27.64 และเรียนในสาขามัธยมศึกษา วิทยาศาสตร์ จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 16.86 สอบเข้าศึกษาในคณะครุศาสตร์โดยผ่านการสอบคัดเลือกของมหาวิทยาลัย จำนวน 471 คน คิดเป็นร้อยละ 91.30

ตอนที่ 2.2 สรุปแนวโน้มจากความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตในค่าน
หลักสูตร การสอน การบริหารหลักสูตรและการสอน ดังนี้

1. หลักสูตร จากการศึกษาวิจัยมีแนวโน้มสรุปได้ดังนี้

1.1 การปรับปรุงหลักสูตรจะใช้ความยืดหยุ่นเพื่อสามารถบริหารหลักสูตรได้ตลอดเวลา เน้นการเปิดหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิทยาการสมัยใหม่ เน้นบทบาทของผู้เรียนที่มีต่อท้องถิ่น สังคมและโลกในวงกว้างให้มากขึ้น เน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ วิจัยเฉพาะปัญหาได้อย่างกว้างขวาง เน้นให้มีการเรียนการสอนภาคปฏิบัติควบคู่กับทฤษฎี บัณฑิตการศึกษาคือจะเรียนได้จากสังคมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนควบคู่กันไป และเน้นการสร้างคุณธรรม จริยธรรมของครู

1.2 การกำหนดวัตถุประสงค์ หลักสูตรควรจะคำนึงถึงคุณลักษณะของบัณฑิตครุศาสตร์ คือให้มีความรู้ในเนื้อหาวิชาเอกอย่างลึกซึ้ง มีความรู้กว้าง เข้าใจ การเปลี่ยนแปลงของสังคม มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ที่ดี สื่อสารอย่างถูกต้อง ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นผู้นำในสาขาวิชาชีพ มีความคิดสร้างสรรค์พร้อมที่จะปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มีคุณธรรม จริยธรรม พร้อมและไหว้วทสำหรับทางเลือกในอาชีพอื่น ๆ ของสังคม

1.3 โครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต จะมีจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร 145 หน่วยกิต หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป มีหน่วยกิต เท่ากันทุกหมวดวิชาทุกสาขา จำนวนหน่วยกิตรวม หมวดวิชาครุมีรายวิชาบังคับร่วมทุกสาขา 28 หน่วยกิต หมวดวิชาเอกแบบเอกสายเดี่ยว มีจำนวนหน่วยกิต 47-60 หน่วยกิต

สาขาและวิชาเอกที่ควรเปิดสอนในทศวรรษหน้า คือสาขา การศึกษาปฐมวัย ประถมศึกษา สาขามัธยมศึกษา วิชาเอกภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอังกฤษชั้นสูง ภาษาฝรั่งเศส สังคมศึกษา สุขศึกษา วิทยาศาสตร์ทั่วไป ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา คณิตศาสตร์ อุตสาหกรรมศิลป์ เทคโนโลยีทางการศึกษา จิตวิทยาการปรึกษาและแนะแนว และสถิติและการประเมินผลการศึกษา สาขาการสอนวิชาเฉพาะ ได้แก่ วิชาเอก พลศึกษา สุขศึกษา ศิลปศึกษา คณิต และธุรกิจ สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน สาขามูลสารทางการศึกษา วิชาเอกจิตวิทยาการปรึกษาและแนะแนว และเทคโนโลยีทางการศึกษา

2. การสอน จากการศึกษาวิจัยสรุปได้ดังนี้

2.1 การสอนจะมีองค์ประกอบที่สำคัญ (เรียงลำดับจากมากไปน้อย) คือ ผู้สอน วิธีสอนและผู้เรียน วิธีเรียนและลักษณะวิชา การร่วมกิจกรรมระหว่างผู้สอนและผู้เรียน จำนวนผู้เรียน ห้องเรียน และช่วงเวลาการเรียน

2.2 ลักษณะที่สำคัญของผู้สอนระดับปริญญาตรี มีแนวโน้มที่จะตรงต่อเวลา ทำงานให้เสร็จและประณีตในเวลาอันจำกัดได้ มีเหตุผลยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นที่นับถือและยอมรับของสังคมและวงวิชาการ เป็นนักคิด นักวิเคราะห์ นักวิจารณ์ที่ดี มีความรู้ทันสมัย ประยุกต์ใช้กับสภาพสังคมไทย สามารถเชื่อมโยงทฤษฎีสู่การปฏิบัติได้ดี เข้าใจหลักสูตรและพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่เปลี่ยนแปลงได้ มีความรู้ในวิชาที่สอนเป็นอย่างดี มีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี

สมัยใหม่มากขึ้น วัสดุการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีมนุษยสัมพันธ์ และรับรู้
ติดตามความเคลื่อนไหวของสังคมอยู่เสมอ

2.3 วิธีสอน มีแนวโน้มจะสอนแบบอภิปราย สาขิต มีการศึกษาค้นคว้าเป็นรายบุคคล (ทำรายงาน) ให้นิสิตฝึกปฏิบัติในห้องเรียน ปฎิภาคนาม ใช้อุปกรณ์การสอน เช่น เทป โทรทัศน์ วีดีโอ และคอมพิวเตอร์ นำความรู้จากตำราและเอกสารบังคับหรือเอกสารอ่านเพิ่มเติมมาอภิปรายถกเถียงกันในห้องเรียน สอดแทรกปัญหาความรู้ความเคลื่อนไหว ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของสังคม คุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครู การมอบหมายงานให้นิสิตทำจะเน้นคุณภาพมากขึ้น โดยการแนะนำ วางแผนและให้ข้อคิดชมอย่างเข้มขัน ลึกซึ้ง ตรงตามเวลา เน้นเนื้อหาควบคู่กับทฤษฎี สอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดและฝึกการใช้ความคิดในการเรียนการสอน และมีการจัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้สอนด้วยกันเกี่ยวกับแนวการสอน การประเมินผล หรืองานที่มอบหมายให้นิสิตทำ

2.4 ลักษณะของนิสิตคณะครุศาสตร์ มีแนวโน้มไม่เด่นชัด คือ อาจารย์มีความเห็นอยู่ในระดับมาก แต่นิสิตมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านความรับผิดชอบต่อการเรียน ตรงต่อเวลา สนใจต่อวิชาชีพ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สนใจการทำงาน เป็นกลุ่ม กล้าคิด กล้าแสดงออก เคารพเชื่อฟังรุ่นพี่ และเสียสละต่อส่วนรวม

2.5 พฤติกรรมการเรียนของนิสิตคณะครุศาสตร์มีแนวโน้มเป็น 2 แบบ คือ แบบอิสระ คือชอบคิดด้วยตนเอง มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง และเรียนแบบร่วมมือ คือชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น พยายามที่จะร่วมมือในกิจกรรมการเรียน และเห็นว่าห้องเรียนเหมาะสมสำหรับพบปะสังสรรค์ และเพื่อการเรียนเนื้อหาวิชา

2.6 การวัดผลการเรียน มีแนวโน้มจะมีการวัดผลการเรียนโดยมีสัญลักษณ์ A B C D F ต่อไป และจะมีการสอบรวบยอดนิสิตชั้นปีที่ 4 แต่ละรุ่นก่อนสำเร็จการศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการเรียนการสอน อาจารย์ที่ปรึกษา มีบทบาทในการประเมินความก้าวหน้าในการพัฒนาความรู้ ทักษะและคุณธรรมในการเป็นครูของนิสิตตั้งแต่ปี 1 ถึงปี 4 และอาจารย์ผู้สอนประเมินความก้าวหน้าของผลการเรียนทั้งในชั้นเนื้อหาและคุณธรรมควบคู่กันไป

3. การบริหารหลักสูตรและการสอน

3.1 ผู้รับผิดชอบการบริหารหลักสูตรและการสอนมีแนวโน้มจะมี

การตั้งคณะกรรมการรับนิคชอบ หรือมีหน่วยงานรับนิคชอบโดยตรง ส่วนฝ่ายวิชาการจะ
ดูแลรับนิคชอบรายวิชา 410280 ประสภกรรมวิชาชีพ 2 วิชา 410380 ประสภกรรม
วิชาชีพ 3 วิชา 410481 ประสภกรรมวิชาชีพ 4 และ 410490 สัมมนาการศึกษา

3.2 สิ่งอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเรียนการสอน ความ
คิดเห็นในค่านักกลุ่มตัวอย่างต้องการให้คณะครุศาสตร์จัดในสิ่งต่าง ๆ อยู่ในระดั้มากถึง
มากที่สุดทุกข้อคำถาม คือ

3.2.1 ห้องเรียน แนวโน้มจะมีห้องเรียนที่สามารถ
ปรับแสงสว่างได้เมื่อใช้สื่อการสอน สามารถจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้เหมาะสม มี
อุปกรณ์การสอน เช่น เครื่องฉายข้ามศีรษะ แผ่นใส ที่เขียนแผ่นใส ที่มีคุณภาพประจำ
ทุกห้อง มีไมโครโฟนที่ผู้สอนสามารถเดินไปได้ทั่วถึง

3.2.2 สื่อการสอน แนวโน้มจะมีห้องสื่อประสมเช่น
เกี่ยวกับห้อง 106 เพิ่มขึ้น มีห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ให้ฝึกปฏิบัติเพิ่มขึ้น มีห้อง
ปฏิบัติการค่านหลักสูตร มีห้องปฏิบัติการสื่อการสอนสำหรับนิสิต มีห้องปฏิบัติการสอนแบบ
จุลภาค (Micro Teaching) ที่มีกระจกทางเดียว มีการบริการสื่อการศึกษาให้ตอบสนอง
การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและค้นคว้าศึกษาเป็นรายบุคคล

3.2.3 ห้องสมุด ทิศนะของผู้ตอบเห็นว่าแนวโน้มที่
ห้องสมุดและหน่วยบริการสื่อการศึกษาจะร่วมมือกันขยายงานบริการเพื่อลดความซ้ำซ้อน
ของงาน มีห้องน้ำให้นิสิต เปิดบริการระหว่างเวลา 8.00 ถึง 20.00 น.

3.3 การติดตามหลักสูตรและการสอน แนวโน้มคณะครุศาสตร์
จะมีการติดตามเกี่ยวกับสำรวจสถานภาพการสอนในลักษณะภาพรวมและติดตามนิสิตอย่าง
ต่อเนื่อง มีภาควิชา คณะ ประสานงานกับหน่วยงานที่รับนิคชอบ เกี่ยวกับหลักสูตรและ
การสอนโดยตรง ติดตามหลักสูตรในรายวิชาบังคับร่วม รายวิชาบังคับเฉพาะสาขาและ
วิชาเอก รวบรวมประมวลการสอนรายวิชาบังคับร่วม รายวิชาบังคับเฉพาะสาขา ราย
วิชาเอกประสม และรายวิชาที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนส่งเสริมให้อาจารย์ทำวิจัยเกี่ยวกับ
เรื่องที่สอน และนำผลวิจัยที่ได้มาเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ให้การประเมิน
ประสิทธิภาพการสอนเป็นหลักรสำคัญของการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ ซึ่งการประเมิน
ประสิทธิภาพการสอนเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาความดีความชอบ โดยให้นิสิตมีส่วนในการ
ให้ข้อมูลในการประเมินประสิทธิภาพด้วย

นอกจากนั้นจะมีหน่วยงานอิสระรับผิดชอบเกี่ยวกับการติดตามหลักสูตรและการสอนโดยตรง มีบุคลากรประจำทำหน้าที่ดังกล่าว ซึ่งจะทำหน้าที่ติดตามหลักสูตรเป็นประจำ สม่ำเสมอทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน ในตลาดแรงงาน ผู้ใช้บริการและชุมชนต่าง ๆ ซึ่งหมายถึงการปรับปรุงหลักสูตรต้องใช้ข้อมูลทุกแง่มุมมาศึกษาและปรับปรุง เฉพาะที่จำเป็น อีกทั้งจะมีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการประดิษฐ์ เทคนิควิธีสอนแบบใหม่ ๆ และเผยแพร่กิตติคุณเช่นเกี่ยวกับการค้นคว้าทดลองทางวิทยาศาสตร์ด้วย

ตอนที่ 2.3 ความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตด้านการใช้สื่อการสอนและห้องสมุด

ความคิดเห็นของอาจารย์ด้านการใช้สื่อการสอนและห้องสมุด พบว่าสื่อการสอนที่อาจารย์ใช้มากที่สุดคือ แผ่นใส ร้อยละ 41.93 การใช้สื่อการสอนคำนึงถึงความเหมาะสมของเนื้อหาวิชามากที่สุด ร้อยละ 52.86 และใช้สื่อการสอนเป็นประจำ ร้อยละ 35.96 โดยใช้ของส่วนตัวมากที่สุด

สำหรับการใช้ห้องสมุดพบว่า อาจารย์ใช้ห้องสมุดในระหว่างเวลา 9.00-10.00 น. ร้อยละ 16.87 และใช้สแตมปีนวิทยบริการมากที่สุด ร้อยละ 42.15 การค้นหาหนังสืออาจารย์ค้นจากบัตรรายการมากที่สุด ร้อยละ 43.09 และอาจารย์ใช้ห้องสมุดเพื่อยืมหนังสือมากที่สุด ร้อยละ 39.69

ความคิดเห็นของนิสิตด้านการใช้สื่อการสอนและห้องสมุด พบว่าการใช้สื่อการสอนตามความคิดเห็นของนิสิตสอดคล้องกับความคิดเห็นของอาจารย์ทั้งในด้านการสอนที่ใช้เป็นประจำ คือควรมีค่าในในการใช้สื่อการสอน

สำหรับการใช้ห้องสมุดพบว่า นิสิตใช้ห้องสมุดในจำนวนครั้งที่ไม่แน่นอนมากที่สุด ร้อยละ 53.69 และนิสิตใช้ห้องสมุดมากที่สุดในช่วงเวลา 16.00-17.00 น. โดยใช้บริการถ่ายเอกสารมากที่สุด

สิ่งที่นิสิตต้องการให้ห้องสมุดปรับปรุงการให้บริการคือ การจัดหนังสือในสาขาวิชาเฉพาะเพิ่มมากขึ้น ร้อยละ 22.64 และต้องการให้มีห้องน้ำสำหรับนิสิตมากที่สุด ร้อยละ 23.71

ตอนที่ 3 ข้อเสนออื่น ๆ ที่อาจารย์และนิสิตมีความเห็นสอดคล้องกันในคำถามปลายเปิด

1. การปรับปรุงหลักสูตร มีแนวโน้มที่จะมีหลักสูตรหลายรูปแบบ

2. การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ควรคำนึงถึงลักษณะเด่นของบัณฑิตศึกษาศาสตร์
3. โครงสร้างและเนื้อหาสาระ
  - 3.1 ลดจำนวนหน่วยกิตบางหมวดวิชาและเพิ่มในวิชาเอก ยุบรวมวิชาเอกที่ไม่มีนิสิตเรียนติดต่อกันในระยะเวลาหนึ่ง เช่น วิชาเอกภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ประชากรศึกษา หรือวิชาเอกที่เปิดซ้ำซ้อน เช่น วิชาเอกสุขศึกษา เปิดทั้งในสาขามัธยมศึกษาและสาขาการสอนวิชาเฉพาะ
  - 3.2 มีหลักสูตรในค่านคุณธรรม จริยธรรม เป็นวิชาบังคับทุกสาขา หรือจัดการสอนที่มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมทุกรายวิชา
4. การสอน จะเน้นการทดลองและปฏิบัติให้มากขึ้น
5. การบริหารหลักสูตรและการสอน
  - 5.1 ควรจัดให้มีการแสดงผลงานของนิสิตในโอกาสต่าง ๆ โดยเฉพาะสาขาการสอนวิชาเฉพาะและสาขาอื่น ๆ เพื่อจะได้แสดงจุดเด่นของแต่ละสาขา
  - 5.2 ควรส่งเสริมเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน เตรียมความพร้อมคณาจารย์สถานที่ ห้องน้ำ อุปกรณ์ เครื่องมือ Hardware Software ให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ เพียงพอต่อความต้องการ

อภิปรายผลการวิจัย

1. การปรับปรุงหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต มีแนวโน้มจะปรับปรุงหลักสูตรโดยใช้หลักการต่าง ๆ ตามความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิต (เรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้)
  - 1.1 เน้นความสอดคล้องกับวิทยาการสมัยใหม่
  - 1.2 เน้นผู้เรียนให้รู้จักคิดวิเคราะห์ วิจัย มองปัญหาได้อย่างกว้างขวาง
  - 1.3 เน้นการสร้างคุณธรรม จริยธรรมของครู
  - 1.4 เน้นการเรียนการสอนปฏิบัติควบคู่กับทฤษฎี
  - 1.5 เน้นบทบาทของผู้เรียนที่มีต่อท้องถิ่น สังคมและโลกในวงกว้าง
  - 1.6 การเรียนรู้จะเรียนได้จากสังคมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน
  - 1.7 ความยืดหยุ่น

มากขึ้น

หลักการต่าง ๆ จากแบบสอบถามสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จากการสัมภาษณ์ เช่น หลักสูตรทอง เน้นเงื่อนไข ความรู้ทอ่งคุณธรรม (อำไพ สุจริตกุล, สัมภาษณ์) หลักสูตรควรเน้นการปฏิบัติให้มาก (ชนิตา รัชพลเมือง, สัมภาษณ์) การปรับปรุงหลักสูตรครุศาสตร์ซึ่งเป็นหลักสูตรอุดมศึกษาควรคำนึงถึงความต้องการของชาติใน คำนแรงงาน คุณภาพของคณะเป็นหลัก (ภิญโญ สาธร, สัมภาษณ์)

หากจะมองหลักสูตรครุศาสตร์จำเป็นต้องมองย้อนหลังไปถึงหลักสูตรฉบับแรก ตั้งแต่ พ.ศ. 2500 ซึ่งอาจารย์บุญเบิก (ศาสตราจารย์ท่านผู้หญิงพูนทรัพย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา) และคณะผู้เชี่ยวชาญตามโครงการช่วยเหลือของมหาวิทยาลัยอินเดียนา (สมน อมรวีวัฒน์, สัมภาษณ์) นั่นคือการปรับปรุงหลักสูตรที่นำมาไต่หยัดแนวความคิดหลักสูตรฉบับแรกเป็นหลัก แต่ก็ปรับให้ยืดหยุ่นตามสภาพการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ การปรับปรุงหลักสูตรในปัจจุบันและทศวรรษหน้าจะมีแนวโน้มให้หลักการปรับปรุงหลักสูตรโดยใช้หลัก 7 ประการ ตามข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างและผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้ สมน อมรวีวัฒน์ (สัมภาษณ์) ใ้ให้ทัศนะว่าการปรับปรุงหลักสูตรควรอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทย และสามารถบูรณาการได้ คือให้รักษามิปัญญาของไทยไว้

2. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต มีแนวโน้มจะคำนึงถึงลักษณะของ บัณฑิตครุศาสตร์ตามความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตคณะครุศาสตร์ (เรียงตามค่าเฉลี่ย สูงสุด 5 อันดับ) ดังนี้

- 2.1 มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ที่ดี
- 2.2 มีความรู้กว้าง เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของสังคม
- 2.3 มีคุณธรรม จริยธรรม
- 2.4 มีความรู้ในเนื้อหาวิชาเอกอย่างลึกซึ้ง
- 2.5 แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ สอดคล้องกับ ความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิต เช่น การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรจะถือว่า ครุศาสตร์จะผลิตครูจริงไม่ใช่โรงเวียนฝึกหัดครู เราผลิตครูเพื่อให้นำความรู้ไปพัฒนา ประเทศ ให้รู้จักปรับตัวเพื่อไปพัฒนาประเทศ เพื่อประกอบอาชีพ นั่นคือการสอนต้องเน้น

ให้นิสิตคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น (ปัญญา สาขร, สัมภาษณ์) ใน 10 ปีข้างหน้าบัณฑิต
ครุศาสตร์ควรมีลักษณะเป็นผู้นำในการ เป็นผู้รู้กว้าง รุ่มรวย สามารถปรับตัวได้ตาม
พัฒนาการ (ซีระชัย ปุระณะโชติ, สัมภาษณ์) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาหลักสูตรที่ผ่านมา
พบว่า หลักสูตร พ.ศ. 2500 ได้กำหนดวัตถุประสงค์โดยคำนึงถึงลักษณะของบัณฑิตอย่าง
ชัดเจน คือ (1) บัณฑิตของคณะครุศาสตร์จะต้องมีความรอบรู้ เค้นทางวิชาการ มีวัฒนธรรม
มีคุณธรรม มีจิตใจเป็นครูอย่างแท้จริง (2) คิดเป็น สามารถแก้ปัญหา รู้จักรับนิยตชอบ
เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมของสังคม และ (3) เป็นตัวอย่างสูงใจให้ศิษย์เจริญรอยตามด้วย
ความเลื่อมใส (พูนทรัพย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา, 2525: 14) แนวโน้มในทศวรรษหน้า
การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรจะคำนึงถึงลักษณะของบัณฑิตตามความจำเป็นและความ
เหมาะสม

3. สาขาและวิชาเอกที่เปิดสอนในคณะครุศาสตร์ มีแนวโน้มจะเปิดสอนใน
สาขาและวิชาเอกต่าง ๆ ตามความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิต คือ

3.1 สาขาการศึกษาปฐมวัย

3.2 สาขาประถมศึกษา

3.3 สาขามัธยมศึกษา วิชาเอกภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอังกฤษ
ชั้นสูง ภาษาฝรั่งเศส สังคมศึกษา สุขศึกษา วิทยาศาสตร์ทั่วไป ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา
คณิตศาสตร์ อุตสาหกรรมศิลป์ เทคโนโลยีทางการศึกษา จิตวิทยาการปรึกษาและแนะแนว
สถิติและการประเมินผลการศึกษา

3.4 สาขาการสอนวิชาเฉพาะ วิชาเอกพลศึกษา สุขศึกษา ศิลปศึกษา
ดนตรี ชุรกิจ

3.5 สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน

3.6 สาขาบุคลากรทางการศึกษา วิชาเอกจิตวิทยาการปรึกษาและ
แนะแนว และเทคโนโลยีทางการศึกษา

การเปิดสอนในสาขาต่าง ๆ เช่น สาขาการศึกษาปฐมวัย ยังคงมีความเหมาะสม
ในการจัดการเรียนการสอนในทศวรรษหน้า แม้ว่าที่ผ่านมาสาขาคังกล่าวจะมีการ เปิดสอนทั้ง
ระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ทั้งที่คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะศึกษา
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าการจัดการศึกษาทางค่านนี้

มีความเหมาะสมกับสภาพสังคม เศรษฐกิจที่ว่าทุกคนจะต้องประกอบอาชีพนอกบ้าน ภาระการเลี้ยงดูบุตรธิดาจึงต้องอาศัยโรงเรียนหรือสถานที่เลี้ยงดูเด็กเล็ก และผู้ประกอบการก็จะต้องเป็นผู้มีความรู้ทางด้านนี้โดยเฉพาะ จึงจะเป็นที่เชื่อถือและยอมรับของชุมชนและบุคคล สำหรับวิชาเอกคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นวิชาเปิดใหม่ น่าจะตรงกับความต้องการของสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันและในทศวรรษหน้า เพื่อการเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ แต่ความคิดเห็นตามทัศนะของอาจารย์และนิสิตในค่านิยมเหมาะสมของการเปิดวิชาเอกดังกล่าวไม่เด่นชัด คือกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์เห็นว่าเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง แต่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตมีความเห็นว่าเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์เห็นว่าการเรียนทางด้านคอมพิวเตอร์นั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ แต่ความรู้ทางด้านเนื้อหาและทฤษฎีมีความสำคัญในวิชาชีพมากกว่า สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตที่เห็นว่าวิชาคอมพิวเตอร์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากนั้นอาจจะเป็นเพราะค่านิยมตามยุคสมัยที่ทุกคนกำลังให้ความสนใจทางด้านนี้อยู่ โดยมีใค้คำนึงถึงการประกอบอาชีพเท่าใดนัก

นอกจากนั้น การจัดทำหลักสูตรในทศวรรษหน้ามีแนวโน้มจะบูรณาการบางวิชาเอกที่ไม่มีผู้เรียนและบางวิชาเอกที่ไม่ได้เปิดสอนมาเป็นเวลานาน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ปทีป เมษาคุณวุฒิ (2526: 73-77) ที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะให้คณะครุศาสตร์เปิดสอนในสาขาที่สถาบันอื่นยังไม่มีการผลิต หรือยังไม่พร้อม เช่น สาขาครูสอนเด็กพิเศษ ครูสำหรับชุมชนแออัด สาขานูบาล การศึกษานอกระบบโรงเรียน และเทคโนโลยีทางการศึกษา ตลอดจนการบูรณาการวิชาเอกที่มีอยู่ 27 วิชาเอก ให้ลดจำนวนลง

4. ผู้สอน แนวโน้มผู้สอนในทศวรรษหน้าจะมีลักษณะต่าง ๆ ตามความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิต (เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 5 อันดับ) คือ

- 4.1 มีความรู้ในวิชาที่สอนเป็นอย่างดี
- 4.2 ตรงต่อเวลา
- 4.3 รู้วิธีการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ
- 4.4 เป็นนักคิด นักวิเคราะห์ นักวิจารณ์ที่ดี
- 4.5 มีความรู้ทันสมัย ประยุกต์ใช้กับสภาพสังคมไทย

นอกจากนั้นการสอนควรเน้นให้คนมีคุณสมบัติ 5 ประการ คือ (1) ไม่เอาแต่ใจ

- (2) ไม่เอาเปรียบใคร (3) ไม่เอาตัวรอด (4) เกรงใจซึ่งกันและกัน และ
 (5) อุทิศเวลาให้ส่วนรวม (อาไฟ สุจริตกุล, สัมภาษณ์)

จากการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะที่สำคัญของผู้สอนที่ผ่านมา พบว่า ผู้สอนเน้นการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ เป็นคนดี มีความตั้งใจสอน นำเกร็ดชีวิตและประสบการณ์มาเล่าให้หนังสือศึกษาคัม คิค เป็น สอนแม่กระทั่งกิริยามารยาท การพูด การเดิน ยืน เป็นต้น (กรีสุธา แก้วสัมฤทธิ์, สัมภาษณ์) แต่ในปัจจุบันผู้สอนบางคนขาดในสิ่งเหล่านี้ เช่น ในข้อเสนอแนะของนิสิตในสภาพปัจจุบันที่ว่า "ผู้สอนบางคนขาดความรับผิดชอบ ละทิ้งหน้าที่" "ผู้สอนบางคนไม่สอนตามลักษณะวิชาที่เขียนไว้ในหลักสูตร" เป็นต้น ในขณะที่เกี่ยวกับข้อเสนอแนะในทศวรรษหน้าที่ว่า อาจารย์จะละทิ้งงานสอนมากขึ้น ข้อเสนอแนะนี้สอดคล้องกับข้อคิดของ ไมเคิล แอฟเปิล สรุปลงโดย ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2531: 2) ว่า "ครูกำลังจะหมดความเป็นครูมากขึ้นทุกที ทั้งนี้เพราะระบบของครูและการฝึกหัดครูในปัจจุบันมักถูกกำหนดโดยส่วนกลาง หรือถูกกำหนดโดยมาตรฐานของที่อื่น ๆ หรือประเทศอื่น ๆ ให้ครูปฏิบัติเหมือนเครื่องจักร" ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริมา รอกโพธิ์ทอง (2531: 177) ที่ว่า "อาจารย์จะใช้เวลาในการเป็นอาจารย์พิเศษมากขึ้น เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ตนเอง ให้ความสำคัญต่อการเรียนการสอนลดลง และจะให้ความสำคัญกับการวิจัยและการผลิตตำรามากขึ้น" ขณะเดียวกันความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างอาจารย์กับลูกศิษย์ก็ลดลง ทั้งนี้อาจจะเกิดระบบหน่วยกิตและระบบการเลือกโปรแกรมอย่างเสรี จากรายวิชาที่ให้เลือกเป็นจำนวนมาก นิสิตไม่มีโอกาสได้พบกับอาจารย์ทุกท่าน บางท่านก็พบเพียงวิชาเดียว จึงเสนอให้จัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษาให้สัมพันธ์กับโปรแกรมการศึกษาของนิสิต (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530: 91) ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้อาจารย์มีเวลาให้นิสิตน้อยลง

5. ผู้เรียน แนวโน้มค่านิยมต่าง ๆ ของนิสิตคณะครุศาสตร์ในทศวรรษหน้า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นไม่เด่นชัด คืออาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก นิสิตมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นความคิดเห็นในการกล่าวถึง ถ้าแสดงออก มีความคิดสร้างสรรค์ ทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

จากผลการวิจัยดังกล่าว อาจจะมีสาเหตุบางประการที่ทำให้ นิสิตไม่มั่นใจในตนเองที่จะแสดงความคิดเห็น เช่น

ก. ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน จากการศึกษา เอกสารและการสัมภาษณ์ในอดีต ผู้สอนมีความเป็นครูมากกว่าสมัยนี้ ดูแลเอาใจใส่นักเรียนเหมือนลูกเหมือนหลาน จะคุยว่ากล่าว ลงโทษ แต่มีความรัก ความหวังดี อยากให้ลูกศิษย์ได้ดี (ศึกษา แซมมณี, สัมภาษณ์) อีกทั้งการเรียนในสมัยนั้นได้ทุกสิ่งทุกอย่างจากโรงเรียน ได้ทั้งความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ชีวิต ทั้งการเป็นลูกศิษย์ที่ดี เป็นครูที่ดี เป็นพ่อแม่ที่ดี คำเตือนของอาจารย์ นิสิตจะนำไปคิด หากมีจะมาขอโทษ ร่วมกิจกรรมหมู่คณะ รมักระวังเรื่องกิริยามารยาท ในขณะที่ในปัจจุบันนิสิตไม่เคารพครูอาจารย์ ทั้งนี้อาจารย์ได้ให้ความรักและใกล้ชิดกับนิสิตมากเพียงใด (กรีสุชา แก้วสัมฤทธิ์, สัมภาษณ์)

ข. ปัญหาการสอนของอาจารย์ จากการศึกษา เอกสารและการสัมภาษณ์ การสอนที่ผ่านมาผู้สอน รักลูกศิษย์ เหมือนลูก เหมือนหลาน ในปัจจุบันผู้สอนนำความรู้ที่ได้จากต่างประเทศมาสอนให้นิสิตโดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมหรือบริบทของไทย และอาจารย์ขาดความสนใจเกี่ยวกับวิชาที่สอนและจิตวิทยาในการสื่อสารกับนิสิต (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530: 91)

ค. ความรับผิดชอบในหน้าที่ของผู้สอน จากข้อเสนอแนะทั้งของอาจารย์ และนิสิตได้เสนอแนะเกี่ยวกับความรับผิดชอบในหน้าที่ของผู้สอนสอดคล้องกัน คือ ผู้สอนบางรายวิชาละทิ้งหน้าที่ ทำให้เป็นตัวอย่างกับนิสิต ทำให้นิสิตขาดความรู้ในหลักสูตร

จากสาเหตุบางประการที่ประมวลมานั้น อาจมีส่วนทำให้นิสิตไม่มีความมั่นใจ ไม่มีความผูกพัน และขาดความเคารพนับถือ หรือขาดแบบอย่างที่ดีจากผู้สอน ทำให้ผลการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะนิสิตไม่เด่นชัด แต่เป็นประเด็นที่น่าสนใจและได้ศึกษาหาทางแก้ไขต่อไป มิฉะนั้นจะทำให้ช่องว่างระหว่างผู้สอนและผู้เรียนมีมากขึ้น

6. การวัดผล

ในทศวรรษหน้ามีแนวโน้มจะใช้การวัดผลในลักษณะดังนี้ (เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย)

6.1 ใช้สัญลักษณ์ 5 แบบ คือ A B C D F

6.2 อาจารย์ผู้สอนประเมินความก้าวหน้าของผลการเรียนทั้งในค่านี้อเนก และคุณธรรมควบคู่กันไป

6.3 มีการสอบรวบยอด (Comprehensive Test) นิสิตชั้นปีที่ 4 แต่ละรุ่นก่อนสำเร็จการศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอน

6.4 อาจารย์ที่ปรึกษาประเมินความก้าวหน้าในการพัฒนาความรู้ ทักษะ และคุณธรรมในการเป็นครูของนิสิต ตั้งแต่ปี 1 ถึงปี 4

ด้านการวัดผลการเรียนการสอน นอกจากจะใช้หลักการวัดผลโดยใช้ระบบตัวอักษร A B C D F และกำหนดค่าประจำตัวอักษรนั้น แนวโน้มในทศวรรษหน้าคณะครุศาสตร์จะใช้การวัดผลที่มีความละเอียดอ่อนมากขึ้น นั่นคือมีการประเมินความก้าวหน้าในค่านี้อาศัยความรู้ และด้านคุณธรรมควบคู่ไปกับการประเมินเนื้อหาความรู้ การประเมินในลักษณะนี้ต้องใช้เวลาและความละเอียดอ่อนมาก ผู้สอนจึงมีความเหมาะสมที่สุดที่จะสอนให้ความรู้และสอดแทรกคุณธรรมไปกับการสอนเนื้อหา นั่นอีกทั้งในด้านการเรียนการสอนผู้สอนจะมีความใกล้ชิดกับนิสิตมากกว่าบุคคลอื่น ๆ และมีความเหมาะสมสำหรับการวัดผลในลักษณะนี้เป็นอย่างมาก มากกว่าที่จะมีหน่วยงานหรือการจัดการวัดผลโดยตรง ซึ่งในการปฏิบัติย่อมเป็นไปได้ยาก

7. การบริหารหลักสูตรและการสอน

7.1 ผู้รับผิดชอบการบริหารหลักสูตรและการสอน (เรียงตามค่าเฉลี่ย) มีแนวโน้มที่จะมีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง หรือแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ หรืออาจจะมีมอบหมายให้หัวหน้าภาควิชารับผิดชอบ

จากการศึกษาในอดีต ผู้รับผิดชอบการบริหารหลักสูตรมี คณบดี อาจารย์ที่ปรึกษาและหัวหน้าวิชาเอกเป็นหลัก ต่อมาได้มีการริเริ่มให้รองคณบดีฝ่ายวิชาการเป็นผู้ประสานงาน แต่ยุคไประยะหนึ่ง จนกระทั่งถึงช่วง พ.ศ. 2520 ถึง 2524 รองคณบดีฝ่ายวิชาการเริ่มมีบทบาทขึ้นอีกครั้งในฐานะคู่แสดก่ากับ มาถึงปัจจุบัน รองคณบดีฝ่ายวิชาการจะทำหน้าที่ประสานงาน คู่แสดก่ากับ รับผิดชอบการประสานงานกับทุกฝ่าย

จากการวิจัยพบว่า ในทศวรรษหน้ารูปแบบผู้รับผิดชอบการบริหารหลักสูตรและการสอนจะเปลี่ยนไป คือจะมีหน่วยงานอิสระรับผิดชอบโดยตรง การบริหารงานจะมีความคล่องตัวมากขึ้น โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการบริหารและการดำเนินงานอื่น ๆ มากขึ้น

ส่วนการดูแลรับผิดชอบการบริหารหลักสูตรและการสอนรายวิชา 410xxx ในทัศนะของอาจารย์มีความเห็นว่าเหมาะสมอยู่ในระดับมาก แต่นิสิตมีความเห็นว่าเหมาะสมในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นความคิดเห็นไม่เด่นชัด ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าอาจารย์ทราบและเข้าใจถึงขอบเขตและบทบาทหน้าที่ของฝ่ายวิชาการในการเป็นผู้ประสานงานการจัดสอนในรายวิชารหัส 410xxx ในด้านการเชิญอาจารย์ผู้สอน การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่นิสิตจะไปศึกษาทำงาน แต่ไม่ใคร่รวมวางแผนการจัดการเรียนการสอนกับอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ต่างคนต่างสอนไปตามที่คิดว่าเหมาะสมสำหรับเนื้อหาวิชานั้น ซึ่งอาจจะเข้าซ้อนกับเนื้อหาของรายวิชาอื่น ๆ โดยเฉพาะวิชาประสบการณ์วิชาชีพ 1 2 3 มีความซ้ำซ้อนในค่านี้อีกกับวิชาปฐมนิเทศ ภัยเหตุนี้การดูแลรับผิดชอบ การบริหารหลักสูตรรายวิชา 410 xxx ในทัศนะของนิสิตจึงไม่เด่นชัด

7.2 ห้องเรียน การบริหารสื่อการศึกษาและห้องสมุด ผลการวิจัยปรากฏเด่นชัดถึงแนวโน้มในทศวรรษหน้าที่ควรพัฒนาให้สิ่งอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเรียนการสอนไปในทิศทางที่รองรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อความเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ นั้นย่อมส่งผลสะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรและการสอนย่อมต้องมีการพัฒนาให้ทันกับโลกยุคใหม่มากขึ้น และมีเอกลักษณ์ที่เด่นชัดว่าสิ่งเหล่านี้จะมีชั้นที่คณะครุศาสตร์เป็นแห่งแรกเหมือนกับที่คณะครุศาสตร์เคยเป็นผู้นำในการจัดการศึกษาคณะศึกษามาแล้ว โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนยุคที่โลกกำลังพัฒนาไปสู่โลกยุคขอมูล คณะครุศาสตร์น่าจะมีห้องเรียนที่มีลักษณะเฉพาะ เป็นที่สร้างแรงจูงใจให้นิสิตรู้สึกวาทองเรียนของคณะครุศาสตร์จะเป็นต้นแบบที่ดี สร้างความภูมิใจใญ่เรียนเห็นว่าการเรียนในคณะครุศาสตร์มีความเด่นชัด มีเอกลักษณ์ของตนเอง

7.3 การติดตามหลักสูตรและการสอน แนวโน้มในการติดตามหลักสูตรและการสอน ตามความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิต (เรียงตามค่าเฉลี่ยมาก 5 อันดับ) คือ

7.3.1 ส่งเสริมให้อาจารย์ทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องที่สอน และนำผลการวิจัยที่ได้มาเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

7.3.2 มีการส่งเสริมสนับสนุนให้คึกประกิจษฐ์เทคนิควิธีสอนแบบใหม่ ๆ และเผยแพร่กิตติคุณเช่นเกี่ยวกับการค้นคว้าทดลองทางวิทยาศาสตร์

7.3.3 มีการติดตามหลักสูตรในรายวิชาบังคับร่วม รายวิชาเฉพาะสาขา รายวิชาเอก

7.3.4 มีการรวบรวมประมวลการสอน รายวิชาบังคับร่วม รายวิชาบังคับเฉพาะสาขา รายวิชาเอกเป็นเล่มแจกจ่ายให้ผู้เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตรและการสอนในโอกาสต่อไป

7.3.5 ภาควิชา คณะ- ประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน

จากผลการวิจัยแนวโน้มที่คณะครุศาสตร์จะพัฒนาหลักสูตรและการสอนมีลักษณะเด่นเฉพาะตัว มีเอกลักษณ์ที่ทุกคนยอมรับ การติดตามหลักสูตรและการสอนก็น่าจะมีอิสระในการดำเนินการด้วย ซึ่งสอดคล้องกับคำวิของคณบดีคณะครุศาสตร์คนปัจจุบัน (ศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์) ที่สนับสนุนหน่วยพัฒนาหลักสูตรและการสอนขึ้นเป็นหน่วยงานสำคัญของคณะครุศาสตร์ จึงน่าจะได้มีการพัฒนาหน่วยงานนี้ให้มีความก้าวหน้าเป็นหน่วยงานถาวรเช่นเดียวกับหน่วยห้องสมุด หรือหน่วยบริการสื่อการศึกษา หรือหน่วยคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หลักสูตร

1.1 จากการวิจัยพบว่า การปรับปรุงหลักสูตรจะเน้นความสอดคล้องกับวิทยาการสมัยใหม่ และหลักการต่าง ๆ ตามสภาพสังคมมากขึ้น คณะครุศาสตร์จึงควรมีหน่วยงานอิสระทำหน้าที่พิจารณา ปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรอย่างจริงจังต่อเนื่องโดยพิจารณาทั้งในแนวกว้างและแนวลึก

1.2 ควรกำหนดเป็นนโยบายให้บัณฑิตศึกษาและคุุณบัณฑิตคณะครุศาสตร์ ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน โดยคณะครุศาสตร์อาจสนับสนุนจักรพรรพุนวิจัยให้เช่นเดียวกับบัณฑิตวิทยาลัย

2. การสอน

2.1 จากการวิจัยพบว่า ในทัศนะของผู้สอนเสนอแนะในลักษณะจะใช้การสอนแบบบรรยายให้น้อยลง และจะพัฒนาการสอนให้ก้าวหน้าทันกับวิทยาการสมัยใหม่ คณะครุศาสตร์จึงควรมีวิธีการสนับสนุน ส่งเสริมความก้าวหน้าให้กับอาจารย์ที่ทุ่มเทให้กับการสอน เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการตั้งใจปฏิบัติหน้าที่

2.2 ควรให้อาจารย์ที่มีประสบการณ์ที่ดี มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครูและมีความรักความศรัทธาในวิชาชีพไปสอนนิสิตระดับปริญญาตรีมากขึ้น เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นิสิต และจะได้มีความภูมิใจในวิชาชีพและสถาบันของตน

2.3 จากการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของนิสิต ซึ่งผลการวิจัยไม่เด่นชัด แสดงว่านิสิตกำลังดิ่งเลี้ยวเบน ไม่น่าสนใจในลักษณะเด่นของตนเอง และคณะที่ตนเรียน คณะครุศาสตร์จึงควรศึกษาคึกคักตามการเรียนรู้ของนิสิต โดยความร่วมมือกับฝ่ายวิชาวิจัย ฝ่ายกิจการนิสิต และฝ่ายวิชาการ

3. การบริหารหลักสูตรและการสอน

3.1 จากผลการวิจัย พบว่า การมีหน่วยงานและคณะกรรมการ รับผิดชอบการบริหารหลักสูตรและการสอน ซึ่งปัจจุบันคณะครุศาสตร์ได้จัดตั้งหน่วยหลักสูตร และการสอน คณะจึงควรสนับสนุนให้หน่วยงานนี้มีความก้าวหน้าต่อไป

3.2 สิ่งอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน ในค่านห้องเรียน สื่อการศึกษาและห้องสมุด ผลการวิจัยปรากฏเด่นชัดถึงความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตที่จะมีห้องเรียนเพื่อการสอน และห้องสมุดที่ทันสมัย คณะจึงควรจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่ง และมีกรรมการเฉพาะกิจเฉพาะทาง ศึกษาพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านั้นตามความสามารถ

3.3 การติดตามหลักสูตรและการสอน ผลการวิจัยปรากฏชัดเจนถึงความคาดหวังว่าคณะครุศาสตร์จะให้ความสำคัญให้มีการติดตามหลักสูตรและการสอนอย่างจริงจัง จึงควรนำผลการวิจัยนี้ไปศึกษาและมีหน่วยงานรองรับการทำงานค่านนี้ โดยเฉพาะฝ่ายวิจัยน่าจะมีบทบาทในค่านนี้ โดยมีการจูงใจให้นิสิตระดับคุณวุฒิปริญญาตรี ร่วมในการดำเนินการทวน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเกี่ยวกับแนวโน้มของหลักสูตรและการสอนของคณะครุศาสตร์ในระดับบัณฑิตศึกษาและคุณวุฒิปบัณฑิต
2. ควรมีการวิจัยติดตามนิสิตคณะครุศาสตร์ในปัจจุบัน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวกันตั้งแต่ปี 1 ถึง ปี 4
3. ควรให้หน่วยงานต่าง ๆ ได้มีการวิจัยเกี่ยวกับแนวโน้ม โดยมีการเตรียมทำแผนงานด้านหลักสูตรและการสอนที่มีหลักวิชา มีการเก็บข้อมูลอย่างจริงจังรอบคอบ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย